



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

11 Vtrùm Iudex poßit aliquem ex priuata scientia, aut certè non citatum & auditum condemnare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

nem. hic tenetur exequi sententiam Delegati, quam scit esse iniustam, id est, contra ius litigatoris; quia cum litigator non appellet, videtur cedere iure suo; vel agnoscere crimen. si enim putet sibi iniuriam fieri per sententiam Delegati, debet ab eo appellare ad Papam. Non tamen potest eam exequi, si sciat esse nullam; vt si esset lata auctoritate falsarum litterarum, vel per falsa Instrumenta, vel per dolum aduersarij; tunc enim debet supercedere executioni. Ita Glossa. quæ expositio fauet nostræ sententiæ. Adde, Pontificem hic loqui de causis Ecclesiasticis, in quibus agitur de iis rebus quæ subsunt Ecclesiæ dispositioni: vt de priuatione beneficij, officij fructuum, &c. non de supplicio capitis vel mutilationis.

DUBITATIO XI.

Vtrum Iudex possit aliquem ex priuata scientia, aut certe non citatum & auditum condemnare.

92 Inferior non potest.

Suppono, inferiorem Iudicem nullo modo id posse: quia non potest dispensare in legibus ad ordinem Iuris pertinentibus, quatuor dicitur sunt præcipuæ. Prior, Vt nemo condemnatur inauditus. Altera, Vt nemo condemnatur sine testibus; iuxta illud Deut. 17. *In ore duorum vel trium testium peribit, qui interficietur.* Imò nec in aliis minoribus, etsi merè sint Iuris positiuæ, dispensare potest, v.g. vt accusatio non fiat in scriptis, vt non detur certus terminus reo ad respondendum. Ratio est, quia inferior non potest dispensare in legibus Superioris. Itaque tota difficultas est de supremo Principe.

Principem ex priuata scientia posse, quidam putant.

Quidam sentiunt, hunc posse ex priuata scientia, etiam contra fidem actorum, sententiam proferre tam condemnatoriam, quam absolutoriam. Ita Couarru. lib. 1. variar. cap. 1. num. 7. Idem docent Cynus, Barolus, & alij in L. 1. C. Vt quæ desunt aduocatis partium, Iudex suppleat. Albericus in L. Illicitas. §. Veritas. 7. de officio Præsidis, & Felinus in cap. Pastoralis. §. Quia verò. Probatur Primò, Quia supremus Princeps potest dispensare in illo Iure, quo statuitur, vt ex allegatis & probatis sententia feratur, cum non sit naturale, sed positiuum. Secundò, Quia Principi supremo non minus credendum est, quam duobus vel tribus testibus; ac proinde ipsius iudicium & scientia equiualeat scientiæ publicæ, quæ censetur esse in duobus vel tribus testibus.

Sed contrarium est verius, vnde

94 Contrarium verum est.

Respondeo & Dico Primò, Probabilius & verius est, supremum Principem non posse aliquem reum condemnare ex sola scientia sua priuata. Ita Caietan. v. Homicidium, in principio. Nauarrus cap. 25. num. 9. Sotus lib. 5. de Iustitia q. 1. art. 3. & colligitur ex D. Thoma q. 67. art. 3. ad 3. vbi dicit, *eumdem hominem non posse esse simul Iudicem, accusatorem, & testem.* Probatur Primò, Quia quod solus Iudex vidit, censetur adhuc occultum in iudicijs humanis; vnde reus potest negare, (in sensu tamen vero) si de tali crimine rogetur: ad hoc enim ius habet, vt omnes passim fatentur: non enim tenetur ad mentem Iudicis respondere, nisi quando iuridicè interrogatur. Itaque grauis ei fieret iniuria si de tali crimine puniretur. Confirmatur, quia tollitur ei iusta sui defensio: potest enim se defendere, quamdiu crimen non est probatum; & maxime si probari nequeat. Deinde, quia vsurpatur in

illum potestas iudicandi, cum solus Deus sit occultorum Iudex, vt passim Canones tradunt; cap. Erubescant. d. 32. cap. Consulisti. 2. q. 4. & cap. Tua nos, de simonia: quibus locis est sermo de occulto quod testibus probari nequit, etsi in opus externum prodij.

Secundò, Quia Iudex, sicut ex potestate publica, ita etiam ex publica scientia iudicare debet: actus enim publicus debet à potestate, voluntate & notitia publica, tamquam à causa sibi commenturata procedere, vt rectè Caiet supra.

Tertiò, Princeps non habet maiorem potestatem quam sit ea, quam Respubl. in illum transfudit: nam omnis potestas Principis est à Repub. atque Respublica nusquam gentium, vbi non est regimen tyrannicum, hanc potestatem Principi dedit, vt pro suo iudicio reos posset absolueret tamquam innocentes, vel damnare tamquam nocentes, contra publicas probationes: id enim esset ei licentiam exercendæ tyrannidis, & omnia pro sua libidine exercendi, dare.

Potestatis Principis à Repub.

Quartò, Vt sententia feratur ex publicis probationibus, non est merè Iuris positiuum, in quo Princeps possit dispensare; sed est Iuris gentium, quod apud omnes est receptum, & sub cuius onere & obligatione Respublica censetur suam potestatem in Principem transfuisse; ita vt si Princeps non obferuer, iam manifestè videatur declinare in tyrannidem. nihil enim videtur magis tyrannicum, quam condemnare & absolueret contra publicas probationes iudiciorum. Hinc patet responsio ad priorem rationem.

Ad alteram Respondeo, Etsi Principis assertio in testamentis & contractibus possit æquiuale pluribus testibus; non tamen in causis criminalibus, quando agitur de aliquo condemnando; maxime si probationes sunt in contrarium. & quamuis minus incommodi sit, posse absolueret ex scientia priuata, quam posse condemnare; tamen verius puro, nec absolueret posse auctoritate publica; tum quia hæc potestas non est ei necessaria ad liberationem innocentis: (sufficit enim impedire progressum iudicij, vel testari apud populum sub iureiurando innocentiam accusari, eò quod tali tempore illum viderit tali loco, cum talibus, &c.) tum quia absolutio iudiciaria ex publica notitia procedere debet, secundum formam Iuris apud omnes receptam. Potest tamen dici, absolueret reum auctoritate priuata, quia iudicat & testatur non esse condemnandum; & habenda est ei fides, vt qui fide sit dignissimus. sed hoc nihil est aliud, quam priuata auctoritate defendere innocentem; vnde etiam cuius priuato, qui id posset, liceret.

95 Principis assertio æquiualeat pluribus in contractibus, & testamentis.

Aduerte tamen, sententiam contrariam non esse improbabilem, maxime si crimen sit atrox, ita vt valdè expediat auctorem puniri, & tamen non conueniat rem vulgari ob infamiam coniunctam: vt si aliquis vim Regiæ vel filia Regis intulerit, solusque Rex id sciat; tali enim casu videri possit Respublica consentire, quod vt melius intelligatur,

96

Dico Secundò, Respublica posset Principi concedere auctoritatem, vt ex priuata scientia absolueret & condemnare possit. Probatur, quia potest cedere iure suo, quod habet ad famam circa occulta: item iure, quod habet vt de occultis non possit ab homine puniri, & hoc totum ius conferre in Principem: ergo tunc Princeps absque villa iniuria poterit de occultis, de quibus ipsi certo

97 Potest Respubl. hanc potestatem dare.

constiterit, punire. & quamuis hæc cessio Iuris esset contra rectam gubernationem, eò quòd Princeps vel malitià vel ignorantia facile posset peruersè iudicare, & hoc Iure cum magno Reipubl. damno abuti; tamen non esset contra iustitiam; nam quiuis iure suo cedere potest. Vnde nec Princeps peccaret sic puniendo ex priuata scientia, quando causa subesset digna tali pœna. Confirmatur, quia in quibusdam Religionibus ita iure suo cessere subdii, vt à Superioribus suis ex priuata scientia puniri possint, saltem pœnis modicis: cur non idem fieri possit in Republica, absolutum ius suo Principi concedente, etiam in magnis? imò si Princeps esset eius sanctitatis & sapientiæ, vt neque fallere neque falli facile posset; prudenter id ei à Republica concedi posset, vt si talis esset, qualis erat Moyfes vel Apostoli.

98
Si malum auertendum.

Dico Tertio, Quando non agitur de puniendo crimine, sed de auerendo in posterum malò, quòd Reipub. vel innocenti intentatur, potest Princeps ex priuata scientia, si alia ratio non suppetit, tubere interfici auctorem. Pater, quia hîc non agit vt Iudex auctoritate publica puniens, sed vt quiuis priuatus, se aut rem sibi commissam defendens.

99
Condemnare non potest non auditum.

Dico Quarto, Princeps quantumuis sit certus de crimine, non potest ordinariè condemnare, nisi citatum & auditum, est communis DD. ratio est, quia contrà facere, esset auferre arma reo, quibus se Iure potest defendere, negando crimen, si est occultum: vel certè excusando eo modo, quo poterit. vnde Iure gentium hoc receptum est. imò videtur esse Iuris naturalis, nam Clement. Pastoralis, versus finem dicitur; *De crimine graui delato, facultas defensionis, quæ à Iure naturali prouenit, adimi non valet, cum illa tollere Imperatori non licuerit, quæ Iuris naturalis existunt.* Sed sæpè in vtroque Iure, id quod propriè est Iuris gentium, dicitur Iuris naturalis, vt ostensum est cap. 5. dub. 3.

100
Quando possit condemnari reus non auditus.

Dixi ordinariè, quia in quibusdam casibus id non est necesse seruare. Primo, Si crimen est publicum, vt rectè Nauar. c. 25. n. 10. sic latrones reperti in crimine, interdum è vestigio suspenduntur, sine vlla defensione aut processu. ratio est, quia factum notorium seu publicum, est loco accusatoris & testium, nec relinquit illi ius vllum defendendi sui in iudicio.

Secundò, Quando esset periculum rebellionis, vel alterius grauis turbationis, si iuridicè procederetur; vt idem Nauarrus docet, & Siluester v. Homicidium. 1. q. 2. ex Archidiacono; vt si esset valdè potens. tunc tamen debet eius causa priuatim discutì; nisi sit omnino euidentis.

Tertio, Quando quis machinatur Reipubl. vel priuatis perniciem, quæ aliter auerti nequit, vt antè dictum est. Sed hoc non tam est punire crimen commissum, quàm impedire malum impendens.

101

Quarto, Si crimen soli Principi & tribus aliis notum sit, ita vt iuridicè probari possit: tunc enim posset occultè interfici reus, sine citatione & probationibus, si publicè absque graui aliquo incommodo puniri non possit. ratio est, quia quando crimen sic est probabile; manifestum est, reum non habere iustam vllam defensionem in iudicio. Ita Petrus Nauarra num. 192. & Arragon q. 67. art. 2. qui pro eadem sententia citat Gregorium Lopez. Idem sentit Couar. lib. 1. variar. c. 2. n. 7. & Iurisperiti supra citati.

102

Notandum est, ea quæ diximus de non con-

demnando ex priuata scientia, vel non auditum, potissimùm intelligenda de condemnatione ad mortem vel mutilationem; tamen videntur etiam habere locum in priuatione bonorum, officiorum perpetuorum, carcere, exilio, vt notauit Nauarrus supra: nam eadem ferè rationes accommodari possunt.

DUBITATIO XII.

Quot modis Iudex iuridicè procedat aduersus crimina.

Respondeo, Communiter poni à DD. tres modos: vel enim procedit via *accusationis*, vel *denuntiationis*, vel *inquisitionis*. habetur expressè cap. Qualiter & quando. 2. de accusationibus. *Via accusationis* procedit, quando est aliquis actor, qui spondet se obiecta probaturum. *Denuntiationis* verò, quando aliquis deulit crimen, qui non vult suscipere onus probandi. hoc enim differunt accusator & simplex denuntiator, quòd accusatori incumbat onus probandi; denuntiatori minimè. Est autem duplex *denuntiatio*, quædam dicitur *Euangelica*, quæ tendit ad emendationem fratris, & fit Superiori tamquam patri: de qua 2. 2. q. 32. de correptione fraterna. Alia *Judicialis*, quæ spectat vel punitionem criminum, ob bonum commune, vel certè mali damniq̃ue impeditiõnem, & fit Superiori tamquam Iudici.

Via *inquisitionis* proceditur, quando Iudex seu Superior ex officio procedit ad purgandum Prouinciam, vel ad locum aliquem suæ iurisdictioni subiectum reformandum, vel ad inuestigandum criminis commissi auctorem.

Dicès, Iudex non potest aliquem condemnare sine accusatore, vt docet D. Thomas q. 67. art. 3. ex D. Ambrosio: ergo tantùm potest via accusationis procedere.

Resp. Iudicem non posse condemnare sine accusatore generatim accepto: nam semper requiritur accusator formalis vel virtualis. Virtualis dicitur id quod vices accusatoris supplet. Vicem eius supplet in criminibus contra bonum publicum, simplex denuntiator; in priuatis si sint notoria, ipsa facti euidentia. Imò hæc in omnibus delictis supplet vicem accusatoris, testis, & totius processus iuridici, si etiam Iudici cum hac, ipsa persona sit notoria, vt docet Caietanus q. 67. art. 3. Si autem non sint notoria, & per denuntiationem Euangelicam procedatur, tunc ante contumaciam reus puniri non potest: vnde non opus est accusatore. post contumaciam potest iuridicè contra illum procedi; & tunc ipsa contumacia Iudici & aliis quibusdam nota, est loco accusatoris. Si autem procedatur per inquisitionem, tunc infamia, vel indicia locum illius supplet. Ita Sotus de secreto, membr. 2. quæst. 6.

Aduertendum tamen est, commodius poni tantùm duos modos procedendi contra criminosos, alterum *ex officio*, alterum *ad instantiam partis*. denuntiatio enim non est per se aliqua distincta via procedendi, sed est quiddam prauium vt Iudex procedat ex officio; vt rectè docet Iulius Clarus lib. 5. §. Practica criminalis. q. 3.

Ex officio procedit, quando præcedente aliqua infamia, vel denuntiatione, capit informationes, &

&c

103
Triplex via procedendi in Iudiciis.

104

Vicem accusatoris suppletia.

105
Commodius ponitur duplex via.